

Obvodný notársky úrad v Novákoch 1895 – 1945 (1950)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_ 1571_ 10247	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad v Novákoch	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1895 – 1945 (1950)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	2,69 bm (36 kusov úradných kníh, 9 registratúrnych pomôcok, 14 archívnych škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)

3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad v Novákoch	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	<p>Inštitúcia notárskych úradov, tak ako ju poznáme v posledných rokoch existencie, má bohatú históriu. V historických prameňoch sa osoba notára vo feudálnom Uhorsku objavuje už v 13. storočí. Najskôr to boli dvorské kancelárie, kde vykonával funkciu pisára alebo poradcu, neskoršie pôsobil v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest, privilegovaných mestečiek ako aj u cechov. Jeho systemizácia bola viazaná na vzdelanie, predovšetkým na znalosti písma a latinského jazyka. Postavenie notára ako aj obecnú správu po prvýkrát upravil Tereziánsky urbár z 26. januára 1767 v bode IX. Celý rad nariadení uhorskej miestodržiteľskej rady upravili pomer notára k obecnému richtárovi, zúžili právomoci a vymenovali jeho povinnosti. Po porážke revolúcie v roku 1848-1849 zrušením poddanstva zanikla závislosť richtára na zemepánovi a zmenilo sa i postavenie notára voči richtárovi. Obecný notár bol aj naďalej zamestnancom obce, ktorého menovala stoličná vrchnosť a prísahu skladal do rúk slúžneho. Viaceré obce, ktoré si volili spoločného notára sa museli postarať v sídle notariátu aj o jeho kanceláriu. Povinnosťou notára bolo viesť podací protokol, index a účtovnú agendu. Vystupoval vo funkcii zmierčieho sudcu, súdil v sporoch do 10 zlatých a spolu s richtárom podpisoval všetky podania pre slúžnovský úrad. Dôležitým medzníkom v histórii inštitúcie notára je zákon č. XVIII. z roku 1871, ktorý značne povýšil verejnosprávne postavenie notára. Notárovi zaistil hlasovacie právo v obecnom výbore, ustanovil ho za člena obecného predstavenstva, uložil stoliciam zriadiť notárske penzijné fondy, notárov volili zastupiteľstvá obcí doživotne a zákon stanovil aj najnižšiu mieru platu 400 zlatých ročne. Vzhľadom k tomu, že osobu notára môžeme už chápať ako samostatnú inštitúciu – notariát, rok 1871 je možné pokladať za rok vzniku notárskych úradov. V nasledujúcich rokoch 1876, 1877, 1879 boli prijaté početné zákony, ktoré notárom ukladali ďalšie nové úlohy. Zákonným článkom XXII. z roku 1886 sa ťažisko vybavovania administratívy presúva z richtárskych domov do úradovní notárov. Do ich kompetencie postupne pribúdali agendy ako: obecné súdnictvo, poľné súdnictvo, vojenská agenda, sirotská agenda, agenda opustených detí, záležitosti lesov, škôl ako aj vystřahovalecká agenda. Podľa zákonného článku č. 33 z roku 1894 sa notár stal aj štátnym matrikárom v matričnom obvode, ktorý sa prakticky kryl s územnou pôsobnosťou notárskych úradov. Po vzniku Československej republiky mal z hľadiska vývoja notárskej inštitúcie význam zákon č. 211 z 22. marca 1920, podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od roku 1923 okresnému náčelníkovi.</p> <p>Obvodný notársky úrad v Novákoch (ďalej len ObNÚ) je jedným z najstarších notariátov</p>	Dejiny správy pôvodcu

		<p>v Prievidzskom okrese. Do jeho obvodu patrili obce Cigeľ, Horné Lelovce, Koš, Laskár, Malá Lehota, Nováky, Podhradie, Sebedražie a Veľká Lehota. V roku 1907 boli obce Cigeľ, Koš a Sebedražie z jeho obvodu vyčlenené a pričlenené k novozriadenému obvodnému prievidzskému notariátu. Z notárov, ktorí v úrade pôsobili môžeme spomenúť Františka Nováka, ktorý pracoval v notariáte približne 30 rokov a Ladislava Polakoviča, ktorý po ňom viedol notariát v rokoch 1941 – 1945. Ako pridelení notári sa v Novákoch vystriedali Ladislav Enderla, Jozef Godovič, Štefan Gágor a Ladislav Bliška. Kancelárskou, pomocnou silou pridelenou k obvodnému notárstvu v Novákoch bola od 14. mája 1939 až do jeho zániku Helena Halamová.</p> <p>Notárske úrady boli zrušené Nariadením Slovenskej národnej rady č. 26/1945 o národných výboroch zo dňa 7. apríla 1945. Namiesto nich boli vytvorené miestne národné výbory a notár sa stal úradníkom miestneho národného výboru.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Registratúra notárskych úradov bola upravená kancelárskym poriadkom pre obce a obecných a obvodných notárov vydaným bývalým ministerstvom vnútra Uhorska č. 126 000/1902 B.M. Podľa tohto poriadku si notár viedol podací protokol, do ktorého zapisoval všetky podania, ktoré prišli či už obciam (starostovi, obecnému zastupiteľstvu) alebo jemu. Protokolovanie spisov sa dialo chronologicko-numericky, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Takto sa zapisovali aj do protokolov ku ktorým sa viedli indexy zachované medzerovito. Z protokolovania boli vyňaté priestupkové záležitosti lesné, poľnopolicajné, služobnícke a záležitosti, pre ktoré sa museli viesť evidencie. Notár takéto evidencie vždy na konci roka zaprotokoloval v podacom denníku. Taktiež sa neprotokolovali zápisnice obecného zastupiteľstva, obecnej rady, komisií, doručenky, zbierky zákonov a nariadení, úradné noviny alebo vestníky. Niektoré notárske úrady si zaviedli aj protokoly pre prezidiálne spisy. Zvláštne oddelenie tvorila účtovná agenda, ktorú tvoril v rámci roka súbor písomností ako rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia. Samostatným oddelením agendy notárskych úradov bola matričná agenda.</p> <p>V dobe existencie notárskych úradov sa písomnosti ukladali v spisovni úradu. Sídлом Obvodného notárskeho úradu v Novákoch boli vždy Nováky. V apríli 1945 notársky úrad zanikol a na jeho miesto nastúpil Obvodný úrad MNV v Novákoch, ktorý prevzal písomnosti notariátu, avšak už len torzá, pretože ich prevažná časť sa zničila pri prechode frontu cez Nováky. Obvodný úrad Miestneho národného výboru v Novákoch ich po svojom zrušení v júli 1950 odovzdal do starostlivosti Miestneho národného výboru v Novákoch, odkiaľ ich prevzal Okresný archív v Prievidzi v dvoch termínoch, v roku 1955 a 1962.</p>	Dejiny archívneho fondu

3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Podľa zápisu v knihe prírastkov Okresného archívu v Prievidzi písomnosti Obvodného notárskeho úradu v Novákoch, ktoré sa bez starostlivosti nachádzali na povale MNV v Novákoch prevzal archív prvýkrát 5. augusta 1955. Prírastok bol zaevidovaný pod prírastkovým číslom 20 a obsahoval administratívne spisy notariátu v rozpätí rokov 1901 – 1945 v množstve 41 kníh, 24 fasciklov a 37 balíkov. Pod prírastkovým číslom 102 zo dňa 4. augusta 1962 je zaevidovaný druhý prírastok fondu. Tvorili ho prezidiálne protokoly z rokov 1931 – 1941 v množstve 9 kníh, prezidiálne spisy 1927 – 1945 v počte 14 fasciklov, administratívne spisy za roky 1935 – 1945 v rozsahu 12 fasciklov, zápisnice za obdobie rokov 1899 – 1943 tvorilo 8 kníh, evidencií 1921 – 1950 bolo 7 kníh a civilnú protileteckú ochranu 1935 – 1938 tvorili 4 fascikle. Posledný prírastok je zaznamenaný 13. decembra 2008 pod číslom 1566 kedy archív prevzal od Mestského úradu v Novákoch 12 kusov úradných kníh – štátnych matrik v 0,45 bm z rokov 1895-1907 a ku nim vyhotovené fotokópie menných indexov v počte tri kusy z rokov 1895-1907.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and content	<p>Fond ObNÚ v Novákoch sa zachoval neúplne, pretože vojnové udalosti sa dotkli materiálu ako celku. Nie sú kompletne ani knihy správne ani evidenčné. Najstaršie zápisnice obecného zastupiteľstva obcí Horné Lelovce a Nováky pochádzajú z roku 1899. Evidencia trestaných obce Nováky presahuje časovú pôsobnosť fondu do roku 1950 a evidencia trestaných obce Laskár do roku 1946. Správne aj evidenčné knihy sú usporiadané chronologicky v sériách. Rovnako sú usporiadané registratúrne pomôcky a ku nim patriaci spisový materiál. Z registratúrnych pomôcok sa zachovali podacie administratívne protokoly s indexami s prevahou rokov 1943 – 1944. Kompletnejšie sa zachovali prezidiálne (dôverné) protokoly za obdobie 1931 – 1941. Spisový materiál obsahuje spisy prezidiálne 1921 – 1944 a administratívne 1920 – 1944. Avšak administratívne spisy z obdobia predmníchovskej republiky a zachované spisy z obdobia Slovenského štátu sú veľmi torzovité. Účtovný materiál je usporiadaný tak, že na začiatku fondu sa nachádzajú účtovné evidencie a za nimi účtovný materiál jednotlivých obcí v abecednom poradí pri zachovaní časového sledu. Najväčšie percento strát spôsobených vojnovými udalosťami bolo u účtovného materiálu. Zachované písomnosti tvoria evidenčné knihy obcí notariátu a účtovné knihy obcí notariátu z rokov 1938 – 1944.</p> <p>Po tematickej stránke obsahujú archívne dokumenty záznamy o činnosti komunistického strany, ostatných politických strán a odborových organizácií v rokoch 1929 – 1933, o aktivite nezamestnaných v notariáte, hospodárskom rozvoji Novák, zlučovaní obcí v notariáte, budovaní Nováckych uhoľných baní, záznamy o sociálnych, kultúrnych, politických a iných pomeroch v notariáte. V materiáloch sa odrážajú udalosti v Nemecku v roku 1933, postavenie židov za tzv. Slovenského štátu, vysťahovalectvo v období predmníchovskej ČSR, zapojenie sa obcí notariátu do národnooslobodzovacieho boja v jeho posledných fázach, opatrenia proti osobám českej národnosti v rokoch 1938 – 1945 a iné.</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	V roku 1954 zrealizovali zamestnanci Okresného archívu v Prievidzi vyrad'ovacie konanie v Miestnom národnom výbore v Novákoch, kde vyseletovali záznamy bez znaku hodnoty A (zásobovacia agenda, staršie nepoužívané tlačivá). O rok neskôr v roku 1955 písomnosti fondu hrubo usporiadal okresný archívár Michal Tulík. Ďalšie vnútorné vyrad'ovanie a hodnotenie prevzatých dokumentov bolo uskutočnené v roku 1962 riaditeľom archívu Jozefom Bilčíkom. Nie je známe, aké dokumenty boli z fondu vyradené.	Vyrad'ovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Zachovaný materiál fondu je v dobrom fyzickom stave v množstve 12 škatúl. Fond je sprístupnený skupinovým inventárom v štruktúre: Obvodný notársky úrad v Novákoch: I. Knihy A. Správne B. Evidenčné II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné (prezidiálne) b) administratívne B. Spisy a) prezidiálne b) administratívne III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy 1. Horné Lelovce 2. Laskár 3. Malá Lehota 4. Nováky 5. Podhradie 6. Veľká Lehota	Spôsob usporiadania

3.4.1.	Conditions governing access	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobry	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady 1871 – 1945, skupinový inventár, Bojnice 1963, evid. č. 500. Písomnosti fondu sú sprístupnené aj v katalógu: Okresný archív Prievidza v Bojniciach, Oľga Bražinová: Obvodný notársky úrad Nováky 1921 – 1944 Robotnícke hnutie a dejiny KSČ, Prievidza 1964, evid. č. 551.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií

3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Obvodný úrad miestnych národných výborov v Novákoch 1945-1950 Miestny národný výbor v Malej Lehote 1951 – 1959 Mestský národný výbor v Novákoch 1945 – 1990 (1992) Miestny národný výbor v Podhradí 1946 – 1990 Miestny národný výbor vo Veľkej Lehote 1952 – 1960	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívnictva a spisovej služby, 2001, 347 s.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond spracoval v roku 1963 zamestnanec archívu Jozef Bilčík a spolu s Oľgou Bražinovou vyhotovili k nemu skupinový inventár. Pri spracovávaní boli zápisnice, registratúrne pomôcky, spisy a účtovný materiál z roku 1945 uložené do fondu Obvodného úradu miestnych národných výborov v Novákoch. Fond OÚ MNV bol v roku 1989 reinventarizovaný zamestnankyňou archívu Martou Gašparovičovou, ktorá pristúpila k zmenám v uložení na základe metodického pokynu AS MV SSR z 9. februára 1982. Podľa nového usmernenia boli zápisnice pléna MNV Nováky 1945 – 1950 a zápisnice rady MNV Nováky z rokov 1947 – 1950 vyčlenené z fondu OÚ MNV a zaradené do fondu Mestského národného výboru v Novákoch. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská vo februári 2021.	Informácia o spracovaní a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	04. 02. 2021	Dátum vyhotovenia opisu

